

Raadsvoorstel

Agendapunt:

Zaaknummer: 2021-010236

Onderwerp

Perspectiefnota 2022 **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

Datum voorstel	Datum raadsvergadering
23 april 2021	25 mei 2021

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

1. Kennis te nemen van de Perspectiefnota 2022;
2. In te stemmen met de uitgangspunten voor de Begroting zoals toegelicht bij 1.3 en in de Perspectiefnota 2022;
3. In te stemmen met de in de Perspectiefnota 2022 voorgestelde aanpak om te komen tot een solide financieel meerjarenperspectief dat reëel en structureel in evenwicht komt.

Inleiding

Met de Perspectiefnota 2022 geeft de raad de richting aan voor het opstellen van de programmabegroting 2022. De financiële situatie voor de korte termijn lijkt op het eerste gezicht minder somber dan wij voorzagen in de Voorjaarsnota 2021. Toen was de verwachting nog dat de herverdeling van het gemeentefonds, met zware nadelige gevolgen voor Goirle, in 2022 al zou ingaan. Uitstel van de herijking van het gemeentefonds met een jaar betekent dat wij bij gelijkblijvend beleid voor 2022 een (nagenoeg) sluitende begroting 2022 kunnen opstellen. Het meerjarenperspectief is echter, op basis van thans geraamde inkomsten en uitgaven, zorgwekkend te noemen.

Dat heeft o.i. een aantal oorzaken:

- a) Goirle is een ambitieuze gemeente. Op allerlei terreinen willen wij vooruit en dat kost geld. De rekeningresultaten uit de afgelopen jaren laten een beeld zien dat inkomsten en uitgaven structureel uit de pas lopen, overigens mede onder invloed van de decentralisaties;
- b) Met de in Goirle gehanteerde begrotingssystematiek in de P&C cyclus waarbij de focus ligt op het structureel sluitend presenteren van vooral het aankomende begrotingsjaar, is op dit moment onzeker of financiële consequenties van meerjarenplannen, uitvoeringsprogramma's en beleidsplannen compleet en realistisch in de meerjarige ramingen zijn opgenomen. Dat kan de langjarige financiële situatie verder beïnvloeden.
- c) Wij hebben de afgelopen twee jaar een uitgebreid pakket aan bezuinigingsmaatregelen vastgesteld die dit jaar en komende jaren financieel effect moeten sorteren. Voor een aantal van die bezuinigingsmaatregelen is 100 % effect nog niet bij voorbaat verzekerd. Dat vormt nog een risico voor het meerjarenperspectief. Daarnaast zijn we voor de realisatie van bezuinigingen soms ook mede-afhankelijk van onze samenwerkingspartners.
- d) De herijking van het gemeentefonds pakt op basis van voorlopige berekeningen voor Goirle bovengemiddeld nadelig uit. Voor de periode van de meerjarenraming is in deze Perspectiefnota

Ambtelijke bijstand: Jacques Hoefmans/Mariël van Loenhout
Zaaknummer 2021-010236

Agendapunt:

rekening gehouden met een ingroei-korting van € 15 per inwoner per jaar, maar ook na 2025 is de verwachting dat nog een verder nadeel van in totaal € 1 mio moet worden opgevangen. Uiteraard hopen we dat het bijgestelde verdeelmodel wat minder negatief voor Goirle zal uitpakken. Over het definitieve verdeelmodel beslist het nieuwe kabinet.

- e) De onzekerheid over extra compensatie vanuit het rijk voor de tekorten op Jeugd en Wmo sinds de decentralisaties duurt nog voort. Dat vormt ook voor Goirle een aanzienlijke component. Ook daarover dient een nieuw kabinet te besluiten.

Argumenten

1.1 Financieel meerjarenperspectief vertoont geen reëel en structureel evenwicht

In de basis moeten in een financieel gezond huishouden tegenover structurele uitgaven ook structurele inkomsten staan. Alleen dan is financiële zelfstandigheid en stabiliteit gewaarborgd. Aan inkomstzijde zorgen de uitkeringen vanuit het rijk en lokale heffingen voor een structurele inkomstenstroom. Daaraan kunnen inkomsten vanuit bijvoorbeeld grondexploitatie worden toegevoegd. Die laatste hebben een incidenteel karakter. Aan de uitvoering van wettelijke taken én realisatie van de ambities uit het Bestuursakkoord hangen veelal structurele uitgaven. O.a. sinds de decentralisaties en transities in het Sociaal Domein sinds 2015 zijn structurele uitgaven landelijk, ook in Goirle, fors toegenomen. Gemeenten zijn niet in staat de hen toebedeelde taken uit te voeren voor de daarvoor door het rijk overgehevelde budgetten. Bij ongewijzigd beleid op andere taken en ambities van de gemeente leidde dat de afgelopen jaren tot jaarlijkse tekorten in de jaarrekening en een beroep op de AWR. Die dient echter in de basis niet voor het opvangen van structurele overschrijdingen, maar voor het afdekken van risico's en het waar nodig dekken van incidentele lasten. Bovendien is de AWR niet onuitputtelijk.

1.2 Goirle ziet forse terugloop op de inkomensstromen vanuit het rijk tegemoet: duidelijkheid blijft uit

De lobby om deze scheefgroei in het sociaal domein te herstellen, is de afgelopen maanden sterk geweest. Het kan zijn dat het rijk alsnog extra budget aan gemeentes geeft ofwel maatregelen terugdraait zoals het abonnementstarief waardoor wij minder uitgaven hebben. Na de kabinetsformatie moet daarover meer duidelijkheid ontstaan. Mocht het nieuwe kabinet ons onvoldoende handvaten bieden om onze uitgaven terug te dringen, dan is ook het uitgangspunt om kostenoverschrijdingen op te vangen waar ze zich voordoen niet langer houdbaar.

Naast het uitblijven van zekerheid over structurele compensatie vanuit het rijk voor de tekorten op Jeugd en Wmo, ziet Goirle ook voor de algemene uitkering op basis van voorlopige gegevens een korting van € 87 per inwoner tegemoet. Op basis van een ingroeimodel betekent dat mogelijk jaarlijks ruim € 1 mio minder inkomsten in de periode tot en met 2025, en nog eens € 1 mio in de jaren daarna. Alternatieve bronnen van inkomsten zijn in Goirle uiterst beperkt.

1.3 We voorkomen dat bij de begroting 2022 op de strategische heroriëntatie vooruit wordt gelopen.

Het resultaat van de Perspectiefnota is dat het college op hoofdlijnen weet welke kant de raad op wil voor 2022. Door dat vooraf in te kaderen kan het college snel en efficiënt een nieuwe begroting laten opstellen. In de Perspectiefnota zijn noodzakelijke en wenselijke beleidsvoornemens toegelicht waarvoor inzet van middelen nodig is. Daardoor heeft uw raad een beeld van noodzaak en ambities in relatie tot de beoogde koers. Bij voldoende middelen zouden wij dit ook allemaal onverkort gaan uitvoeren naast het reeds bestaande beleid. Ieder voorstel op zich komt immers ten goede aan onze inwoners. Er zijn echter geen extra middelen beschikbaar en slechts in beperkte mate op korte termijn

Agendapunt:

te verkrijgen. Daarom zijn we behoudend in het vragen van extra middelen om de financiële opgaf niet onnodig te verzwaren.

Om toch vooruit te kunnen, stellen wij voor om uitsluitend noodzakelijk beleid in de begroting 2022 mee te nemen, en beleidswensen waar nodig te financieren door een afweging ten opzichte van bestaand beleid dat in de ramingen reeds is opgenomen. Incidenteel noodzakelijk beleid kan in uiterste gevallen uit de AWR worden bekostigd. Ook temporiseren van beleidswensen en daarmee onderdeel maken van de strategische heroriëntatie is een afweging. We stelden in eerdere jaren al dat bezuinigingen bij voorkeur niet op de strategische heroriëntatie vooruit lopen. Datzelfde geldt nu ook voor beleidswensen: we waken ervoor daartoe nu te besluiten zonder de uitkomsten van de strategische heroriëntatie te kennen. Een pas op de plaats dus, met als doelstelling te voorkomen de financiële opgaf onnodig te verzwaren. Want de keuzes van vandaag beïnvloeden mede de omvang van de financiële opgaf van morgen.

1.4 Er zijn meerdere wegen om wenselijke beleidsvoornemens tot uitvoering te laten komen, ook zonder toewijzing van extra middelen.

Ook zonder extra middelen kunnen beleidsvoornemens tot uitvoering komen. Als er geen extra geld beschikbaar komt, betekent dat niet automatisch beleidsvoornemens stokken. Er kan immers ook nog gekeken worden naar optimalisatie van bestaande middelen. Het college heeft de bevoegdheid tot inzet van middelen binnen de thema's, waarbij het rekening houdt met geldende randvoorwaarden (bv. kostendekkendheid). In plaats van dus euro's per thema te maximaliseren, biedt ook optimaliseren of temporiseren een kans om beleidsvoornemens toch op te kunnen pakken. Daarmee voorkomen we dat onze beleidsvoornemens ons meerjarig financieel perspectief verder verslechteren. Voor zover er geen mogelijkheid is om binnen thema's dekking te vinden, kan de raad bij de begrotingsbehandeling besluiten ook nog tussen de thema's middelen te verschuiven zonder dat dit het perspectief verslechtert.

2.1 Het college wenst de nieuwe raad een solide en gedegen basis voor 2022 e.v. over te dragen

Het steeds verder uiteenlopen van inkomsten en uitgaven maakt een strategische heroriëntatie onvermijdelijk. De omvang van de verwachte totale opgave is zodanig dat wij er niet aan ontkomen om na te denken over de vraag wat voor gemeente wij willen maar ook vooral kunnen zijn. Uitgangspunt voor 2022 blijft voornamelijk bestuurlijke zelfstandigheid, in een financieel gezonde gemeente.

De in januari jl. aan het audit comité gepresenteerde globale aanpak in twee stappen om niet alleen de begroting 2022, maar ook het meerjarenperspectief structureel en reëel in evenwicht te brengen, is nog steeds zinvol. Een vereiste daarin was echter dat ook duidelijk moet zijn welk structureel financieel probleem we met elkaar hebben op te lossen. Het uitblijven van duidelijkheid over de wijzigingen in onze toekomstige inkomensstromen zorgen ervoor dat het momentum voor de strategische heroriëntatie er nog niet is. Die duidelijkheid moet komen van het nieuwe, nog te formeren, kabinet. Daarop hebben wij geen invloed.

Daarnaast spelen een aantal andere argumenten een rol die ervoor zorgen dat het college een heroverweging heeft gemaakt m.b.t. de timing van het proces. Het benutten van extra voorbereidingstijd in afwachting van duidelijkheid over majeure financiële effecten komt de kwaliteit van de strategische discussie ten goede. Een goede analyse en realistisch en compleet inzicht in de

Agendapunt:

knoppen waaraan we kunnen draaien draagt daar immers aan bij. Gerichte inzet van benodigde externe expertise kan daarbij ondersteunen. De vernieuwde blik op onze begrotingscyclus, in combinatie met de recentelijk heringerichte organisatie en daarbij behorende rollen en samenwerking, heeft nog tijd nodig om te worden doorleefd. En tot slot willen we voorkomen dat er druk op de ruimte voor een goede strategische discussie ontstaat; hetzij door verkiezingscampagnes, hetzij door de tijd.

Op basis hiervan acht het college het maken van langjarig strategische keuzes voorafgaand aan de begroting 2022 nog niet zinvol. Wel ziet het de noodzaak om onmiddellijk aan te vangen met het (ambtelijk) voorbereidingstraject om de nieuwe raad in 2022 in positie te brengen om die keuzes wél te kunnen maken op basis van de best mogelijke beleidsmatige en financiële uitgangspunten. Naar verwachting is de duidelijkheid van het nieuwe kabinet over inkomensstromen er dan wel. In de Perspectiefnota is de strategische route opgenomen waarbij, mede op advies van het audit comité, ook de doorontwikkeling van de P&C cyclus wordt meegenomen.

3.1 Het jaar 2022 markeert een nieuwe blik op het perspectief van Goirle

De strategische heroriëntatie markeert een nieuwe fase in de toekomst van Goirle. De effecten daarvan worden vanzelfsprekend ook in de samenleving merkbaar. In het voorjaar van 2022 maken we keuzes met onze blik op de toekomst. Dat is het perspectief waarop we ons focussen. Maar ook nu al maken we keuzes met in gedachten ons nog onzekere perspectief. Deze nieuwe blik maakt dat we de naam van Voorjaarsnota wijzigen naar Perspectiefnota.

Kanttekeningen

1.1 Temporiseren van beleidswensen heeft effect op de realisatie van de Uitvoeringsagenda

Het is natuurlijk gemakkelijker gezegd dan gedaan dat huidig beleid wordt uitgeruild voor beleidswensen, of dat tot temporisering van ambities tot na de strategische heroriëntatie wordt besloten. Dergelijke keuzes zijn onvermijdelijk merkbaar in de mate waarin we de ambities uit het Bestuursakkoord kunnen realiseren in deze college- en raadsperiode. Daartegenover staat dat wij allen, ook inwoners, baat hebben bij een financieel gezonde gemeente; niet alleen vandaag, maar ook in de toekomst. Makkelijke of onmerkbare keuzes zijn er niet meer. Het zal uit de lengte of de breedte moeten komen.

1.2 Besturen in onzekerheid blijft het credo

Op dit moment zijn er nog steeds veel onzekerheden. Sterker nog, het lijken er alleen maar meer te worden. Gelukkig krijgen we wel een steeds beter beeld bij de omvang van grootte. Dat maakt dat we uiteindelijk een strategische discussie kunnen voeren die weliswaar onvermijdelijk pijnlijke gevolgen heeft, maar er wel voor zorgt dat we daarna een realistisch beeld creëren van de zelfstandige gemeente die we, gegeven onze financiële positie, nog kunnen zijn.

Agendapunt:

Financiën

In de Perspectiefnota hebben we het volgende beeld geschetst voor wat betreft het financieel perspectief. Een eventuele dekking van incidentele lasten van max. € 362.000 is daarin nog niet meegenomen. Bovendien zorgt de verdere doorvertaling van de herijking van het gemeentefonds op basis van thans bekende gegevens nog voor een verdere verslechtering van het perspectief met mogelijk € 1 mio na 2025.

Perspectief 2022 en meerjarenramingen 2023-2025				Bedragen x € 1.000
	2022	2023	2024	2025
A. Uitkomst begroting 2021 en meerjarenraming *	-1.962	-2.681	-2.979	-3.000
Dekkingsvoorstel 1e wijziging 2021	1.873	1.873	1.873	1.873
Aanvullende structurele dekking n.a.v. Provincie	80	80	80	80
Terugdraaien opgenomen herverdeling vanaf 2022	600	1.200	1.200	1.200
Inboeken herverdeling gemeentefonds vanaf 2023	0	-360	-720	-1.080
B. Uitgangspositie voor Perspectiefnota 2022	591	112	-546	-927
Noodzakelijk beleid (structureel)	-448	-364	-364	-314
Noodzakelijk beleid (incidenteel)	-185	-50	-90	0
C. Prognose meerjarenperspectief incl. noodzakelijk beleid	-42	-302	-1.000	-1.241
Beleidswensen (structureel)	-520	-537	-527	-452
Beleidswensen (incidenteel)	-177	0	0	0
D. Prognose meerjarenperspectief incl. alle beleidsvoornemens*	-739	-839	-1.527	-1.693

* Excl. Actualisatie langjarige ramingen en incl. realisatie bezuinigingstaakstelling

Samenwerking

Niet van toepassing.

Communicatie

De Perspectiefnota 2022 wordt door de portefeuillehouder toegelicht in het reguliere persmoment van 28 april a.s.

Vervolg

April - December 2021	Vorbereiding strategische heroriëntatie in samenspraak met raad
Juli - Oktober 2021	Realiseren van een structureel sluitende begroting 2022
Januari - Maart 2022	Scenario-ontwikkeling t.b.v. de heroriëntatie
April - Juli 2022	Oordeelsvorming door de nieuwe raad incl. strategische keuzes als solide basis voor 2023 e.v.
Aug - Okt 2022	Uitwerken keuzes heroriëntatie t.b.v. begroting 2023

Bijlagen

Perspectiefnota 2022

burgemeester en wethouders van Goirle

Mark van Stappershoef, burgemeester
Jolie Hasselman, secretaris

Agendapunt:

De raad van de gemeente Goirle;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 23 april 2021

gelet op de Gemeentewet;

b e s l u i t :

1. Kennis te nemen van de Perspectiefnota 2022;
2. In te stemmen met de uitgangspunten voor de Begroting zoals toegelicht bij 1.3 en in de Perspectiefnota 2022;
3. In te stemmen met de in de Perspectiefnota 2022 voorgestelde aanpak om te komen tot een solide financieel meerjarenperspectief dat reëel en structureel in evenwicht komt.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Goirle in zijn vergadering van 25 mei 2021.

, de voorzitter

, de griffier